

Nieuwsbrief Kennisnetwerk Vaktherapie en Oncologie Herfst 2018

Even voorstellen:

Het kennisnetwerk bestaat uit de volgende leden:

Anneke Naaijens-Doek, voorzitter, Vaktherapeut Muziek Bsc
Yvonne Peschier, Kunstzinnig Vaktherapeut Beeldend BAT
Karina Heemskerk, Vaktherapeut Dans MDaT
Rink Wiegman, Vaktherapeut Beeldend Bsc
Margriet Gordijn, Vaktherapeut Beeldend MAT

We hebben weer een gevarieerde nieuwsbrief vol vaktherapie oncologie nieuws, veel leesplezier!

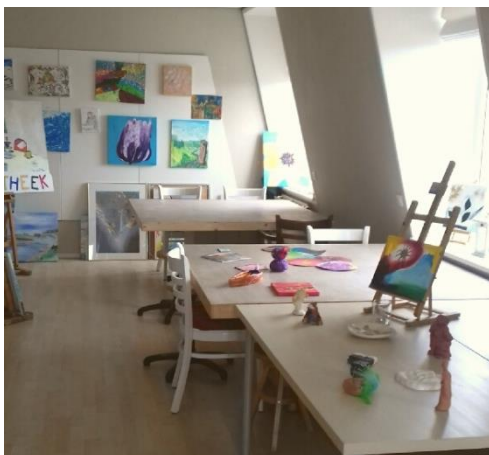
Doosjesworkshop, door Machteld Valenkamp

Het Toon Hermans Huis in Tiel is bezig om ruimte te scheppen voor beeldende therapie. Afgelopen jaar waren dit nog losse momenten. 14 april 2018 hield het Toon Hermans Huis in Tiel een open dag. Iedereen kon binnenlopen om te ontdekken wat het huis te bieden heeft. Veel mensen bleken het idee te hebben van een somber huis, waarin mensen vooral verdriet hadden. Hoewel er in de Toon Hermans Huizen zeker ruimte is voor verdriet, is er juist veel gezelligheid. Er worden altijd veel dingen georganiseerd die mensen weer doen lachen of ontspannen.

Ik mocht er met mijn werkstukken vanuit mijn praktijk InVorm Therapie ook staan. Na al die jaren als beeldend therapeute blijft het wonderlijk hoe mensen soms bij het zien van een beeld (werkstuk) geraakt kunnen worden en hun verhaal beginnen te vertellen. Het beeld werkt voor zich...

4 mei 2018 hield de Toon Hermans Huis een dag voor alle gastvrouwen en -heren. Zij namen daarbij, in groepjes, ook allemaal deel aan de 'doosjes-workshop'. In deze workshop maakten zij een doosje dat ging over gevoelens van binnen en buiten. Zo konden zij zelf ervaren hoe beeldende therapie kan werken. Die ervaring kunnen ze meenemen om te vertellen aan de gasten die het Toon Hermans Huis bezoeken, die zo beter kunnen kiezen of ze deel zouden willen nemen aan de beeldende therapie.

Er wordt nu nagedacht om beeldende therapie voor vast in te kunnen zetten.

Scholingstip: Het gaat niet om loslaten, maar om anders leren vasthouden, door Anita de Gouw en Fransje Nolet

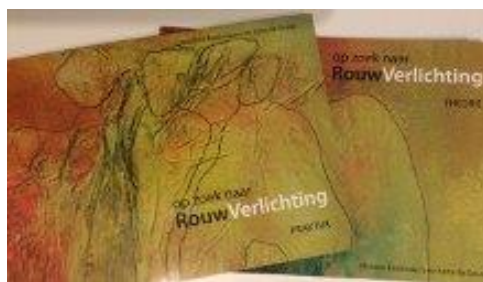
Deze module is ontwikkeld voor mensen die professionele ondersteuning nodig hebben na het verlies van een dierbare en is beschreven in het boek "Op zoek naar Rouwverlichting", geschreven door Marlene Raaijmakers (psycholoog) en Anita de Gouw (beeldend vaktherapeut) in samenwerking met GGzBreburch-Centrum Senioren.

Wanneer mensen deelnemen aan deze methode moet het overlijden minimaal een half jaar geleden hebben plaatsgevonden, maar soms dient een verlies zich na vele jaren aan. Pas dan is er ruimte om er bij stil te staan. Er wordt gewerkt met verbale en non-verbale (veelal beeldende) werkvormen. Het bijzondere van deze methode is dat de focus wordt gelegd op troostrijke, steunende, positieve gevoelens. Natuurlijk is er ook ruimte voor het gemis en het verdriet, maar we proberen de aandacht te verleggen naar datgene wat troost kan geven en dat helpt mensen vaak verder.

Praten over, of voelen van ervaringen of emoties is niet altijd gemakkelijk. Daarom gebruiken we naast gesprek ook creatieve materialen, muziek, foto's, herinneringen, schrijven en vertellen van verhalen om de belangrijkste thema's rondom het verlies op een persoonlijke wijze uit te werken. De methode is gestructureerd, veiligheid en eigen regie zijn belangrijk. Er worden daarom soms ook in kleine groepjes verhalen gedeeld, dat is vaak fijner dan vertellen in een grotere groep. Door het aanbieden van beeldende werkvormen worden gevoelens tastbaar en zichtbaar gemaakt. Het beeldend werk kan er voor zorgen dat men thuis het troostrijke gevoel vast kan houden en tevens biedt het vaak weer aanleiding tot een gesprek over de overledene. Lotgenotencontact is een belangrijk onderdeel van deze methode. De module kan echter ook individueel worden aangeboden.

Anita de Gouw en Fransje Nolet (beiden beeldend vaktherapeut) hebben samen een praktijk voor beeldende therapie en rouwverwerking "Het Beeld-lokaal" in Tilburg.

Jaarlijks bieden zij een eendaagse ervaringsgerichte training waarin deelnemers aan het werk gaan vanuit een eigen verlieservaring. Hierdoor ervaar je zelf de opbouw, de structuur en het effect van de methode, beschreven in het boek "Op Zoek naar Rouwverlichting". Er is aandacht voor de theorie maar zeker ook voor de praktische uitvoering van enkele thema's, zoals beschreven in de module. Het boek is inbegrepen bij de training.

De methode wordt inmiddels landelijk door veel professionals aangeboden die werken met rouwenden na het verlies van een dierbare, zowel individueel als binnen groepen.

De volgende training zal gegeven worden op vrijdag 22 maart, 2019. Meer informatie kun je vinden op www.beeld-lokaal.nl bij 'groepsaanbod' of 'rouwboek'.

Studiedag Kanker in Beeld, door Anneke

Op 23 juni jongstleden was de jaarlijkse deskundigendag van Kanker in Beeld. Rink Wiegman en ik waren uitgenodigd om hier een workshop te komen geven aan de begeleiders van Beelden voor je Leven en Zingen voor je Leven. Rink heeft over zijn workshop al een mooi verslag op onze facebook-pagina geschreven en ik wil jullie graag vertellen hoe de workshop voor de koördirigenten was.

Om eerlijk te zijn, vond ik het best spannend om deze workshop te geven, omdat ik mijn collega's hoog heb zitten in hun ervaring en deskundigheid. Ik heb besloten deze ervaring in de workshop te benutten, zodat we elkaar allemaal wat konden leren. Als thema voor de workshop had ik gekozen voor psycho-sociale uitdagingen waar onze koorleden tegenaan lopen en deze te koppelen aan hoe je daar muziek bij uitkiest. Dus niet uitgaand van welke muziek is er voorhanden, maar wat zou je vandaag met de groep willen bereiken en welke muziek (tekst, vorm, (groeps)dynamiek) kan je kiezen om dit te bereiken. De meer muziektherapeutische insteek dus. Daarna verdeelden we de groep in subgroepen en ging iedere groep zelf met elkaar aan de slag om te bedenken welk lied-improvisatiemateriaal ook nog geschikt is om voor een bepaald thema in te zetten. Dit gingen we vervolgens weer zijn allen zingen.

Hoewel wij als collega's elkaar eigenlijk ook maar zelden tegenkomen, ontstond er al snel een sfeer alsof we elkaar al jaren kenden. Dit vond ik erg bijzonder. De hele workshop hebben we opgenomen en met elkaar gedeeld en om jullie ook te inspireren, wil ik hieronder graag een stuk met jullie delen. Deze ging over het thema controleverlies versus autonomie. Veel plezier met luisteren (en meezingen).

<https://www.dropbox.com/s/yzihs531tgx8w0/Si%20si%20si%20si%20dolada.mp3?dl=0>

Vaktherapie op de televisie, door Yvonne

Eind mei verhuisde de Daniel den Hoed naar het Nieuwe Erasmus MC, ik heb daar in de vorige nieuwsbrief over verteld. Dit moment werd aangegrepen voor de campagne 'Maak kanker kansloos' waarbij RTV-Rijnmond diverse professionals interviewde en zo werd ook ik benaderd voor een reportage over vaktherapie (kunstzinnige therapie beeldend). Een interview op het dak in onze mooie daktuin en aansluitend een inkijkje in een sessie op de afdeling Hematologie. Best spannend, kan ik je zeggen, want komt na het montagewerk de kern van het vak nog goed naar voren... Gelukkig is dat gelukt! Kijk zelf maar:

<https://www.youtube.com/watch?v=faVpM1hZvGI>

Afstudeeronderzoek 'Muziek in het ziekenhuis' door Tessa Rouvoet en Madieke Bruijns

Samenvatting:

Muziektherapie in ziekenhuizen is in Nederland nog een relatief nieuw begrip. Momenteel is muziektherapie op kinder- en kraamafdelingen in ziekenhuizen weinig tot niet aanwezig. Er worden

muzikale activiteiten georganiseerd op kinderafdelingen, maar het therapeutische gedeelte ontbreekt. In landen zoals de Verenigde Staten en België is het veel gebruikelijker dat muziektherapie wordt ingezet in ziekenhuizen en oncologische centra. Muziektherapeutische sessies worden daar ingevuld met werkvormen zoals muziek luisteren, zingen, instrumenten bespelen en improvisatie. Met muziektherapie wordt er daar aan behandeldoelen gewerkt zoals vermindering van angst en stress, pijnbestrijding, emoties leren uiten en als ondersteuning van het gezin. De net afgestudeerde muziektherapeuten en onderzoekers van dit onderzoek Tessa Rouvoet en Madieke Bruijns zijn beide geïnteresseerd in het werken met kinderen tot en met twaalf jaar in ziekenhuizen en zien mogelijkheden voor het inzetten van muziektherapie in deze setting zoals dit in andere landen wordt gedaan.

Om dit te onderzoeken is er praktijkgericht onderzoek gedaan naar de behoefte van muziektherapie op de kinderafdeling in een klein algemeen ziekenhuis door middel van een behoefteonderzoek. Er zijn vragenlijsten ingevuld door ouders/verzorgers, interviews afgenomen met medewerkers en er zijn participerende observaties uitgevoerd met patiënten. In eerste instantie is er weinig kennis over muziektherapie en de werking hiervan. Wanneer zij worden voorgelicht en het in de praktijk kunnen aanschouwen, groeit het enthousiasme. De uiteindelijke conclusie is dat het realiseren ervan lastig is vanwege het kleinschalige ziekenhuis, de kleine hoeveelheid patiënten en kortdurige opnamen. De onderzoekers bevelen aan dat er meer bekendheid gecreëerd moet worden voor muziektherapie in de medische vakwereld, met name in grootschalige ziekenhuizen en oncologische centra, om ervoor te zorgen dat het daar vaker en op verschillende afdelingen ingezet wordt.

Het volledige onderzoek is te lezen via de link naar onze dropbox:

<https://www.dropbox.com/s/vm4fi4r2nfiei0o/Artikel%20Muziektherapie%20in%20het%20ziekenhuis.pdf?dl=0> Vragen over het onderzoek? Mail naar: muziektherapieinhetziekenhuis@gmail.com

Liese Claesen, Master Muziektherapie Student, ArtEZ vertelt over haar stageplek

"Ik ga een muziektherapie stage lopen op de kinder-kankerafdeling van een ziekenhuis", leg ik uit aan mensen rondom me. Ik krijg dan vaak de vraag of ik dit niet heftig vind, of net de waarschuwing dat dit wel zwaar gaat zijn. Ik probeer dan toe te voegen hoe het ook ontzettend mooi en betekenisvol kan zijn, dat ik met muziek de patiënten even naar een andere wereld kan brengen. Hoe bijzonder het eigenlijk is dat je voor deze kinderen en hun families waardevolle momenten kan creëren, interacties mogelijk kan maken, gespreksonderwerpen los kan maken en hen een plek te bieden waar ze zich creatief mogen uitleven.

Ook op muziek therapeutisch vlak vind ik het erg interessant om in de eerste instantie vanuit de vraag van de patiënt te werken. Om een plek te creëren waar de patiënt zelf kan uitdrukken en leren ontdekken wat hij of zij nodig heeft tijdens dit ziektraject. Dit lijkt mij niet altijd zo vanzelfsprekend in een omgeving waar constant verteld wordt wat jij nodig hebt.

Afgelopen week heb ik mijn eerste stagedagen gelopen in UZ Leuven, op de afdeling kinderhemato-oncologie. Dit zorgde voor een hoop nieuwe indrukken, maar de reactie van de kinderen op de muziek blijft me toch het sterkste bij. Een gezicht dat oplicht, een houding die wat versoepelt, een blik die scherper wordt en ouders die hun kind weer even herkennen. Op één dag tijd heb ik al deze verschillende reacties meegemaakt. Dit bevestigt voor mij weer eens waarom ik zo graag met hen wil werken.

Ook zeker niet te vergeten, zijn de familiedynamieken die je tegenkomt binnen deze doelgroep. De ouders, broers en zussen zijn heel erg belangrijk in dit proces, iets waar veel rekening mee gehouden moet worden en wat me ook wel uitdagend lijkt. Maar zeker zo interessant, want in veel gevallen zijn ze deel van de therapie en dat zorgt weer voor andere relatie-verhoudingen, interacties, ideeën, blokkades en openingen. Ik kijk er naar uit om meer te leren over deze dynamieken, de invloed van zo'n ingrijpende ziekte op een gezin en hoe muziek hier een steun in kan bieden.

Als deel van mijn opleiding, ben ik ook van plan een onderzoek te doen binnen deze doelgroep. Ik ben vooral geïnteresseerd in het psychosociale aspect van dit werk. Welke effecten heeft muziek op het welzijn van de patiënt? Ik vind het interessant om meer te leren over de invloeden van de psychologische factoren en de sociale omgeving op hun emotionele en mentale gezondheid, en hoe dit weer op zijn beurt invloed heeft op hun genezingsproces. Als tip heb ik meegekregen om de ervaring met de doelgroep te laten spreken. Ik ga al doende merken wat er speelt, wat me aantrekt en waar ik meer over wil weten. Ik ben heel benieuwd en kijk er naar uit om hier binnenkort meer over te delen!"

Uitnodiging boekpresentatie: 'beeldende begeleiding in de laatste levensfase. Als woorden tekortschieten.'

Wanneer: maandagmiddag 19 november 2018

Waar: La Vie Meeting Center in Utrecht

Het belooft een inspirerende middag te worden met boeiende sprekers en muziek:

- Joep van de Geer: Geestelijk verzorger Academisch Hospice Demeter en beleidsmedewerker Agora
- Lijanne Lans: Zorgmanager hospice de Populier
- Karin Brandt: Beeldend begeleider en auteur van het boek
- Muzikale omlijsting: "De muzikale ontmoeting"
- De middag wordt geleid door Henny Verschuren (eigenaar InterKa)

Voor vragen en aanmelden kun je Karin Brandt mailen: karinbrandt1@icloud.com . Vermeld bij het aanmelden uw naam en geef aan of u gebruik wilt maken van het lunchbuffet.

Nieuwe facebookrubiek 'Mijn werkplek in beeld'

Hoi collega!

Je bent betrokken bij het Kennisnetwerk Vaktherapie Oncologie en natuurlijk volg je onze pagina ook al op Facebook. Onze pagina is het afgelopen jaar flink gegroeid qua volgers en op onze berichten wordt ook regelmatig gereageerd. Graag willen we je input vragen voor een nieuwe rubriek: je werkplek in beeld! In deze mail hopen we je enthousiasme te wekken, doe je mee?!

Instructies:

- Geef antwoord op onderstaande vragen/ vul de zinnen aan
- Maak een foto waar je zelf op staat in je werkruimte.
- Mail de tekst en voeg de foto toe als bijlage > oncologie@vaktherapie.nl

De vragen:

Mijn naam is:

Mijn discipline: (b.v. beeldend/ muziek/ dans etc)

Mijn werkplek: (naam organisatie/instelling/praktijk en plaats)

Wat maakt jouw plek bijzonder/ speciaal/ uniek?

Verwijsgids kanker, geef je wijzigingen door

Staan jij en je werkplek op www.verwijsgidskanker.nl denk er dan aan dat je evt. wijzigingen tijdig doorgeeft. Mail ze naar oncologie@vaktherapie.nl (NVKT'ers kunnen mailen naar yvonne@kunstzinnigetherapie.info). Let erop dat je zelf verantwoordelijk bent voor het up-to-date houden van je gegevens.

Vanuit het Lectoraat Antroposofische Gezondheidszorg

Vanuit de landelijke strategische onderzoeksagenda en de agenda van het Lectoraat Antroposofische Gezondheidszorg is gekozen de komende periode te werken met casusbeschrijvingen als effectonderzoek. Ook kanker staat op de agenda (volwassenen, alle fases van de behandeling, muziek en beeldend).

Wil je bijdragen aan de onderbouwing van kunstzinnige therapie? Houd dan, volgens bondige richtlijnen van het lectoraat die je toegestuurd en goed uitgelegd krijgt, in de komende periode een dossier bij dat studenten in het voorjaar van 2019 kunnen gebruiken als uitgangspunt voor een casusbeschrijving. De NVKT ondersteunt het initiatief en geeft accreditatiepunten voor deelname aan dit onderzoek van het LAG in samenwerking met de opleiding.

Ook alle FVB-vaktherapeuten zijn uitgenodigd mee te doen. Voor meer informatie, vragen en aanmelden, mail naar Anne Ponstein: ponstein.a@hsleiden.nl

Scholingsdag werkveldgroep NVKT & oncologie, door Yvonne

Binnenkort is het weer zover, onze tweejaarlijkse scholingsdag. Deze keer valt de datum precies op de dag van de palliatieve zorg en is dit ook het dagthema. Een uitvaartbegeleider komt vertellen over haar eigen weg van moeder van kind met kanker tot uitvaartondernemer met het oog voor (klein)kinderen, rituelen/ symbolen. Natuurlijk gaan we ook zelf aan de slag met oefeningen die in de palliatieve fase aangeboden kunnen worden aan patiënten/ cliënten. Een van onze beeldend therapeuten zal hier een workshop over verzorgen. Het belooft een mooie dag te worden, we kijken er naar uit!

NVPO-congres 2019: dien je abstract in

Op vrijdag 15 maart 2019 vindt het 25^e NVPO-Congres plaats in Utrecht. Tijdens het congres worden bezoekers op de hoogte gebracht van de laatste ontwikkelingen op het gebied van zorg, onderzoek en beleid binnen de psychosociale oncologie. Het congres is multidisciplinair en gericht op onder andere psychologen, maatschappelijke werkers, geestelijk verzorgers, verpleegkundigen, (para)medici onderzoekers en beleidsmakers. Dit jaar zal het congres in het thema staan van patiënten met 'chronische' kanker. Wil je een abstract indienen om zo de vaktherapie onder de aandacht te brengen,

dat kan! Via deze link <https://nvpo.nl/congres/25e-nvpo-congres/> kan je je abstract indienen, deadline 1 november. Succes!

Belangrijke data en social media

September is het kinderkankermaand (#goldinseptember), oktober is het borstkankermaand, november staat de gezondheid van mannen in het algemeen centraal, evenals de aandacht voor prostaatcancer en teelbalkanker (#movember). Zaterdag 13 oktober is het de internationale dag van de palliatieve zorg, 10 november is het de dag van de mantelzorg en 15 november de internationale dag van de muziektherapie. De week van 12 t/m 18 november is het de week van de vaktherapie.

Organiseer jij iets wat past bij bovenstaande belangrijke data? Deel het met ons! Wij delen het weer voor jou op Facebook (we hebben heel wat volgers).

Ook ander nieuws mag je met ons delen, graag zelfs! Wat is jouw lievelingsoefening? Wat doet het werken met patiënten/ cliënten met kanker met jou? Heb je een bijzonder boek gelezen? Is je oog gevallen op een interessant artikel? Heb je aan een evenement meegewerkt? Deel het met ons en reageer op de berichten die we delen. Samen zetten we vaktherapie in het oncologisch werkveld op de kaart!

Save the date!!!

Zaterdag 6 april 2019 organiseren we een gezamenlijke werkveldgroependingdag voor vaktherapie oncologie. Een dag waarop we elkaar ontmoeten, inspireren en verrijken. Save the date!!! Meer informatie volgt.

De volgende nieuwsbrief verschijnt 21 december, kopij kun je voor 10 december mailen naar oncologie@vaktherapie.nl